

Souhrnná teritoriální informace Černá Hora

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Podgorici (Černá Hora) ke dni 7.
5. 2020 7. 5. 2020 11:13

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled (s.2)
2. Zahraniční obchod a investice (s.8)
3. Vztahy země s EU (s.14)
4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR (s.19)
5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu (s.24)
6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu (s.29)
7. Kontakty (s.37)

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

viz následující kapitoly

Podkapitoly:

- 1.1. Oficiální název státu, složení vlády
- 1.2. Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)
- 1.3. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.
- 1.4. Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let
- 1.5. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba
- 1.6. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)
- 1.7. Daňový systém

1.1 Oficiální název státu, složení vlády

Oficiální název státu:

- Černá Hora (*Crna Gora* / **Montenegro**, mezinárodně používané zkratky – ME / MNE a příležitostně a neoficiálně se užívá i zkratka ČH)

Složení vlády: stav ke dni 7. 5. 2020

- Předseda Vlády Černé Hory/ premiér – **Duško Marković** (DPS)
- Místopředseda vlády pro politický systém, zahran. a vnitřní záležitosti – **Zoran Pažin** (bez stranické příslušnosti -)
- Vice-premiér pro ekonomickou politiku a finanční systém a ministr pro informační společnost a telekomunikace – **Milutin Simović** (DPS)
- Místopředseda vlády pro regionální rozvoj **Rafet Husović** (BS)
- Ministr zahraničních věcí **Srdan Darmanović** (-)
- Ministr spravedlnosti - **Zoran Pažin** (-)
- Ministr vnitra – **Mevludin Nuhodžić** (DPS)
- Ministr obrany – **Predrag Bošković** (DPS)
- Ministr financí – **Darko Radunović** (-)
- Ministr školství/vzdělávání – **Damir Šehović** (SD)
- Ministr kultury – **Janko Ljumović** (-)
- Ministr ekonomie – **Dragica Sekulić** (-)
- Ministr dopravy a námořnictví – **Osman Nurković** (BS)
- Ministr zemědělství a rozvoje venkova – **Milutin Simović** (DPS)
- Ministr pro udržitelný rozvoj a turistický ruch – **Pavle Radulović** (-)
- Ministr zdravotnictví – **Kenan Hrapović** (SD)
- Ministr pro lidská práva a ochranu práv menšin – **Mehmet Zenka** (DUA – *Demokratska unija Albanaca*)
- Ministr práce a pro sociální záležitosti – **Kemal Purišić** (BS)
- Ministr/-yně pro vědu - **Sanja Damjanović** (-)
- Ministr/-yně pro veřejnou správu – **Suzana Pribilović** (-)
- Ministr sportu – **Nikola Janović** (DPS)
- Ministr/-yně bez portfolia - **Marija Vučinović** (HGI – *Hrvatska građanska inicijativa*)

1.2 Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)

- Počet obyvatel a podíl ekonomicky činného obyvatelstva: 622 227
- Průměrná hustota osídlení: 45,2 /km²
- Obyvatelé v produktivním věku (15–65 let) – 422 509
- aktivní obyvatelstvo – 261 700
- neaktivní obyvatelstvo – 172 384
- zaměstnaní – 161 742

Průměrný roční přírůstek: V období od roku 1991 až po současnost dále klesá průměrný roční přírůstek obyvatel z 9,7 na 4,1 promile a tento jev nadále vykazuje klesající tendenci. Demografické tendence představuje přesun z méně rozvinutých oblastí ze severu země (tzv. Sandžak) do rozvinutějších oblastí země v okolí černohorské metropole, do přimoří či do zahraničí (tradičně Německo, Francie, Švýcarsko, Lucembursko i další země západní Evropy).

Demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin):

- Černohorci 44,98 %
- Srbové 28,73 %
- Bosňáci/Muslimové 11,96 %
- Albánci 4,91 %
- Romové 1,34 %
- Chorvaté 0,97 %

Srbové obývají nejvíce severní část Černé Hory a okolí města Herceg Novi v Boce kotorské. Většina z nich odmítá postavení menšiny a považuje se v Černé Hoře za autochtonní národ. Bosňáci a Muslimové obývají převážně region Sandžaku v severní části země. Albánci jsou většinovým etnikem ve třech příhraničních oblastech s Albánií a Kosovem (Ulcinj, Tuzi, Plav, Gusinje), Chorvaté jsou rozptýleni nejvíce v Boce kotorské. V porovnání s předcházejícím sčítáním lidu (r. 2003) se počet Černohorců zvýšil o cca 2 % a počet Srbů se snížil o cca 3 %.

Náboženské složení:

- pravoslavní 72,07 %
- muslimové 19,11 %
- římskokatolíci 3,44 %
- ostatní 1,24 %

Černohorská Ústava ukládá odluku státu od církve a náboženské organizace mají stejná práva.

1.3 Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
HDP (mil. EUR)	3 273	3 181	3 362	3 458	3 655	3 954	4 299	4 663	4 817
HDP na osobu (v EUR)	5 131	5 211	5 356	5 561	5 873	6 354	6 908	7 495	7 741
Reálný růst HDP	3,2	-2,5	3,3	1,8	3,1	3,2	3,9	5,1	3,1

(%)									
Inflace (av; %) – měřená indexem životních nákladů	3,3	4,1	2,2	-0,3	1,7	0,1	1,2	2,6	0,4
Nezaměstnanost (%)	11,55	12,7	13,5	14,96	17,24	17,7	17,7	17,83	16,21

Zdroj: MONSTAT (Černohorský statistický úřad)

* odhad Ministerstva financí Černé Hory

** Zdroj: Úřad práce

Očekávaný vývoj v teritoriu

Černá Hora, která je nezávislá od r. 2006, postupně již od druhé poloviny 90. let 20. stol (od r. 1997) formovala **vlastní, na Bělehradu nezávislou, ekonomickou politiku**, včetně zavedení vlastní měny (zprvu německá marka DEM, poté EUR) a celního a daňového systému. **Světová ekonomická recese zvrátila během r. 2009 rychlý rozvoj ekonomiky Černé Hory** z let 2005-2008, kdy průměrný růst HDP činil 6 – 10 % ročně. Ekonomickou situaci země komplikuje **pokračující pokles přímých zahraničních investic a slabá aktivita bank**. Rozvoj podnikatelské sféry brzdí **vnitřní zadluženost**. Vzhledem ke skutečnosti, že nejvýznamnějším sektorem černohorské ekonomiky je turistika (cca 25 % HDP), lze čekat další růst právě v oblasti cestovního ruchu. V souvislosti s pandemií Covid-19 na počátku roku 2020 však prezident Milo Đukanović prohlásil, že se ekonomika země musí postupně přeorientovat a opřít o další pilíře.

1.4 Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

Vláda přijala v posledních letech opatření k ozdravení/stabilizaci veřejných financí, která zahrnují zejména zvýšení daní (krizová daň), kroky ke zlepšení výběru daní a zmrazení penzí. Vláda hodlá v úsporné politice pokračovat, mj. s ohledem na plánované investice do zahájené výstavby dálniční sítě.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
příjmy	1 119,94	1 234,17	1 268,1	1 329,1,1	1 458,4	1 566	1 746,5	1 885,1
výdaje	1 282,62	1 362,49	1 337,6	1 561,9	1 732,4	1 803	1 914,9	2 028,8
saldo	-162,68	-128,32	-69,5	-235,7	-273,9	-250,9	- 168,4	- 143,6

Zdroj: Ministerstvo financí Černé Hory

Celkové příjmy do státního rozpočtu činily za rok 2019 celkem 1 885,1 mil. EUR (39,13% HDP), celkové výdaje rozpočtu činily v roce 2019 celkem 2 028,8 mil. EUR (42,12% HDP). Schodek rozpočtu byl v porovnání s rokem 2018 o 25,2 mil. EUR nižší.

1.5 Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Běžný účet	-573,4	-587,6	-486,6	-525,8	-482,8	-714,9	-690,9	-374,6	-743,6
Zboží	-1 306,2	-1 389,2	-1 328,6	-1 376,4	-1463,5	-1 657,2	-1 931,5	-1 860,06	-2 065,1
Služby	589,3	612,3	653,2	690,3	789,1	769,0	852,4	936,1	1 020,2
Kapitálový účet	401,4	344,6	236,8	124,3	-150	782,0	283	264,7	105
FDI	389,1	461,6	323,9	353,9	619,2	687,1	659,2	843,1	769,9
Změna rezerv	114,3	-44,6	-77,4	-1 18,4	-125,6	-160,5	-97,891	-103,25	316,04
Zahraniční dluh (mil. EUR)	1 063,7	1 295,0	1 433,0	1 561,7	1 956,4	2 498,7	2 213,9	2 760	3 128,47
Vnitřní dluh (mil. EUR)	419,8	408,0	440,1	381,2	320,3	400,2	413,89	372,07	579,96

Zdroj: Centrální banka Černé Hory a Ministerstvo financí Černé Hory

Veřejný dluh

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Celkový veřejný dluh	1 942,9	2 276,6	2 546,05	2 758,83	3 268,56	3 788,82

Depozita	49,5	57,3	47,36	70,90	115,58	597,13
Celkový veřejný dluh (včetně depozitů)	1 893,4	2 219,4	2 498,69	2 687,96	3 152, 98	3 191,69
Veřejný dluh vůči HDP	55,8	61,7	66,23	65,12	70,76	77,2

Zdroj: Ministerstvo financí Černé Hory

1.6 Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Bankovní sektor je charakterizován nedostatečnou úvěrovou aktivitou, vyvolanou poklesem ekonomické aktivity a rostoucími riziky z titulu prohlubující se nelikvidity.

V Černé Hoře existuje nevládní organizace Sdružení bank Černé Hory se sídlem v Podgorici (*Udruženje banaka Crne Gore*). Členy sdružení jsou všechny banky, které mají licenci pro práci od Centrální banky Černé Hory. Činnost Sdružení zejména zahrnuje harmonizaci a koordinaci bankovních postupů s normami EU, posilování dobrých obchodních praktik a podnikatelské etiky a určování obchodních pravidel mezi státy, mezi státy a třetí stranou. Sdružení vydává časopis *Bankar* v anglickém a černohorském jazyce, který sleduje aktuální vývoj v oblasti bankovníctví a financí. Viz více <http://ubcg.info/>.

Centrální banka:

- [Centralna banka CG](#)

Hlavní komerční banky:

- [NLB Montenegro banka](#)
- [HIPOTEKARNA banka](#)
- Podgorička banka
- [Crnogorska komercijalna banka](#)
- [Lovćen banka](#)
- [Prva Banka Crne Gore](#)
- [ERSTE BANK AD](#)
- [First Financial Bank](#)
- Addiko Bank

Hlavní pojišťovny:

- [Generali Osiguranje AD](#)
- [Grawe osiguranje AD](#)
- [Lovćen osiguranje AD](#)
- [Lovćen životna osiguranja AD](#)
- [Merkur osiguranje AD](#)

- [SAVA MONTENEGRO AD](#)
- [UNIQA Životno osiguranje AD](#)
- [UNIQA Neživotno osiguranje AD](#)
- [Wiener städtische životno osigruanje AD](#)

1.7 Daňový systém

Daň ze zisku byla snížena na 9 %. Plátce daně ze zisku platí rovněž tzv. daň po odbití, která činí 15 % na dividendy, podíly na zisku právnické osoby, autorské honoráře, kapitálové výnosy a výnosy z pronájmu nemovitosti, které se vyplácí nerezidentní právnické osobě. Daň z úrokových výnosů činí 5 %.

Daň z příjmu fyzických osob:

- příjem do 785 EUR (ročně): 0 %;
- 785–2 615 EUR: 13 % z příjmu nad 785 EUR;
- 2 615–4 577 EUR: 274 + 19 % z příjmu nad 2 615 EUR;
- nad 4 577 EUR: 647 + 23 % z příjmu nad 4 577 EUR.

Standardní DPH činí od počátku roku 2018 21 % a snížená sazba je 7 %. Osvobozeny jsou vývoz zboží, dodávky léků a zdravotnických prostředků, které se financují z Republikového fondu pro zdravotní pojištění. Sníženou 7% sazbou se zdaňují základní potravinářské výrobky (chléb, mléko, masť, jedlý olej, cukr), léky, ortopedické a protetické pomůcky, knihy, učebnice a školní pomůcky atd.

Spotřební daně se vztahují na alkohol, tabák, minerální oleje, produkty a substituty.

Daň z převodu nemovitosti: 3 % z tržní hodnoty nemovitosti.

2. Zahraniční obchod a investice

viz následující kapitoly

Podkapitoly:

- 2.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo
- 2.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU
- 2.3. Komoditní struktura
- 2.4. Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)
- 2.5. Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)
- 2.6. Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

2.1 Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zboží	-1 379,8	-1376,4	-1 463,5	-1 657,2	-1 931,5	-1 860,06	-2 185,2
Vývoz	375,6	357,5	325,2	345,3	371,5	334	415,5
Dovoz	1 773,4	1 733,9	1 788,8	2 002,6	2 303,031	2 152,53	2 600,7
Služby	653,2	690,3	789,1	769,0	852,445	936,132	1 020,21
Celkem	-675,4	-686,0	-674,3	-888,2	-1 079,05	-923,9	- 1 164,99

Údaje jsou v mil. EUR

Zdroj: Centrální banka Černé Hory

2.2 Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Partner	Import		Partner	Export		Partner	Obrat				
	mil. EUR	% z celku		mil. EUR	% z celku		mil. EUR	% z celku			
	Svět	2,600	100,0		Svět	415,5	100,0		Svět	2,158	100,0
1	EU 28	1,254	48,3	1	EU 28	160,11	38,5	1	EU 28	1,094	50,07
2	Srbsko	500,4	19,3	2	Srbsko	107,9	25,96	2	Srbsko	392,5	17,96
3	Německo	244,16	9,2	3	Maďarsko	44,9	10,8	3	Německo	228,6	10,46

4	Itálie	185,02	7,1	4	Bosna a Hercegovina	29,8	7,1	4	Itálie	173,7	7,9
5	Bosna a Hercegovina	163,19	6,27	5	Kosovo	29,3	7,05	5	Řecko	154,01	7,04
6	Řecko	156,08	6,0	6	Slovinsko	25,4	6,1	6	Chorvatsko	147,5	6,7
7	Chorvatsko	150,6	5,8	7	Česko	19,67	4,7	7	Bosna a Hercegovina	133,3	6,1
8	Francie	59,23	2,2	8	Německo	15,84	3,8	8	Francie	57,7	2,64
9	Slovinsko	54,73	2,1	9	Polsko	13,7	3,3	9	Španělsko	47,07	2,15
10	Polsko	49,73	1,9	10	Albánie	13,2	3,17	10	Rakousko	44,01	2,01

2.3 Komoditní struktura

Import			Export		
Členění dle HS 2		Hodnota (mil. euro)	Členění dle HS 2		Hodnota (mil. euro)
XVI	Machinery and appliances	382,089	III	Wood and articles of wood	34,995
V	Mineral products	329,408	IV	Prepared foodstuffs, beverages, spirits, tobacco subs.	32,457
VI	Products of the chemical or allied industry	264,205	VI	Products of the chemical or allied	27,989
XV	Base metals and articles thereof	227,692	XV	Base metals and articles thereof	108,827
IV	Prepared foodstuffs, beverages, spirits, tobacco subs.	277,986	V	Mineral products	124,102

Členění dle SITC 1			Členění dle SITC 1		
7	Machinery and transport equipment	578,146	6	Manufactured goods classified chiefly...	97,205
6	Manufactured goods classified chiefly...Mineral fuels, lubricants and related...	471,122	2	Raw materials, except fuels	89,452
8	Miscellaneous manufactured articles	371,969	3	Mineral fuels, lubricants and related...	90,251
5	Food and live animals	474,391	7	Machinery and transport equipment	40,452
3	Mineral fuels, lubricants and related...	284,052		Chemical and related products	28,936

2.4 Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)

Černá Hora je členem CEFTA. S Ruskou federací má Dohodu o zóně volného obchodu pro zboží, u něhož bylo alespoň 51% hodnoty vyrobeno v Černé Hoře. Dne 1. 5. 2010 vstoupila v platnost její Stabilizační a asociační dohoda s EU.

Svobodná celní zóna je v Černé Hoře vnímána jako jeden z nástrojů na podporu přílivu zahraničních investic. Existence těchto zón sice přispívá ke zvýšení vývozu, transferu moderní technologie i větší domácí zaměstnanosti, v praxi však nejsou příliš rozšířeny.

Přijatý zákon o podnicích zakládaných a působících za zvláštních podmínek umožňuje zahraničním fyzickým a právnickým subjektům zakládat firmy činné v mezinárodním obchodě, ve vývozu domácích výrobků a služeb, nabízející finanční i nefinanční služby, management či poradenské a další aktivity. V zóně nesmí působit podniky s ekologicky závadnou produkcí ani vojenské firmy.

Zboží dopravené do svobodné celní zóny je osvobozeno od 9% daně ze zisku, celních dávek i DPH. Týká se to i zboží určeného k výstavbě či udržování objektů a infrastruktury uvnitř zóny. Dovoz a vývoz v ní nepodléhá kontingentům ani jiným obchodním omezením. Zákon v zóně nelimituje kapitálové vklady ani transfer zisku a akcií. Subjekty celní zóny jsou osvobozeny od placení daně z nemovitosti. Právní jistoty uživatele jsou posíleny jeho výlukou z případného zestátnění. Za pracovníky zóny je třeba hradit 6% důchodové a invalidní pojištění a 4% zdravotní pojištění.

Jedinou operující free zónou je:

AD Luka Bar (Port of Bar Holding) Obala 13. Jula bb

85000 Bar, Montenegro

Phone/Fax: +382 30 312 666

E- mail: lukabar@t-com.meWeb: www.lukabar.me

2.5 Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Přímé investice (net)	389 104	461 591	323 879	353 940	619 274	371 568	484 332	327 575	344 742
1. Aktiva	-12 334	-20 760	-13 047	-20 662	-11 064	167 024	10 115	87 231	59 773
1.1. Equity capital and reinvested earnings	-24 199	-2 604	-3 546	-7 860	-10 976	160 656	- 5 220	33 789	7 892
1.2. Debt instruments	11 865	-18 156	-9 501	-12 802	-88	6 368	15 335	53 442	51 881
1.3. Liabilities	401 438	482 350	336 926	374 602	630 338	204 543	494 448	414 805	404 515
2.1. Equity capital and reinvested earnings	314 980	416 623	247 955	207 535	418 779	82 200	340 186	292 116	237 996
2.2. Debt instruments	86 458	65 728	88 971	167 067	211 559	122 343	154 262	122 690	166 520

Údaje v mil. EUR

Země	Celkový objem investic (mil. EUR)
Maďarsko	54 425,56

Itálie	6 783,70
Velká Británie	11 565,57
Rusko	69 972,17
Švýcarsko	43 703,99
Německo	37 047,57
Srbsko	31234,79
Kypr	9 913,92
Turecko	34 263,95
Španělsko	5 453,07
Malta	2 441,35
Rakousko	920,95
Jihoafrická republika	624,79
Nizozemsko	33 414,62
Velká Británie	10 274,95
Chorvatsko	13 573,59
Lucembursko	2 866,41
Polsko	7 012,23
Slovinsko	21 163,15
Monako	8 404,45
Belgie	5 862,41
Česká republika	3 327,59
Bosna a Hercegovina	33 516,53
Katar	730,16
Lotyšsko	845,49
Panama	3 910,02
Švédsko	4 374,76

Francie	5 488,92
a další země	
Celkem	769 972,85

2.6 Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Jako největší problémy podnikání v ME bývají uváděny úvěrová nedostupnost, vysoké daně, restriktivní regulace na trhu práce, nedostatečná infrastruktura, byrokracie, slabá pracovní disciplína praceschopného obyvatelstva a jen v menší míře korupce a organizovaný zločin, jakkoli je všeobecně považována za největší problém ME.

Produktivita práce v zemi je na úrovni pouhých 30 % průměru produktivity dosahované v EU.

V zájmu přílivu zahraničních investic zúžila vláda Černé Hory dřívější investiční restrikce, umožnila transfer/repatriaci zisku a dividend a poskytla četné investiční záruky. Za tím účelem byly přijaty dvě desítky zákonů. Nejvýznamnějšími je Zákon o zahraničních investicích, Zákon o podniku, Zákon o insolventnosti, Zákon o transferu vlastnických práv, Zákon o účetnictví, Zákon o svobodných zónách, Zákoník práce, Zákon o bezpečnosti, Koncesní zákon, Restituční zákon, a balíček zákonů z oblasti daňové politiky.

Zákon o zahraničních investicích sjednocuje proceduru schvalování dohody o zahraniční investici, snižuje minimální podíl účasti zahraničního kapitálu z 51 na 25 %, rozšiřuje aktivity, v nichž může cizinec mít většinový podíl, sjednocuje postavení zahraničního investora s domácím v daňových otázkách, právní ochraně a ochraně majetku. Zaručuje právo transferu na jinou osobu jakož i repatriace zisku, zahraničnímu investorovi poskytuje ochranu před vyvlastněním majetku. V porovnání s předchozím zákonem je kratší a transparentnější.

Legislativní prostředí dále upravuje přes dvacet obchodních zákonů. Nejvýznamnějšími jsou Zákon o obchodních organizacích (zjednodušil proceduru registrace podniků), Zákon o obchodní insolventci, Zákon o účetnictví a auditu, Zákon o konkurenci, Celní zákon, Zákoník práce, Zákon o Centrální bance, Zákon o příspěvcích, Zákon o stávkách, Zákon o elektronickém podpisu a Zákon o svobodných zónách.

Nově založený výrobní či zpracovatelský podnik v ekonomicky nerozvinutém regionu je osvobozen od placení daní ze zisku v průběhu prvních tří let. Daň ze zisku se při investici do základního jmění snižuje o 25 % této investice (max. však 30 % původně vypočítané daně pro daný rok). Dovozy výrobního zařízení pro zahraniční investice (ne osobní vozy a hrací automaty) jsou osvobozeny od placení dovozního cla. Suroviny a náhradní díly, které se Černé Hoře nevyrábějí či nejsou vyráběny v dostatečném množství, jsou osvobozeny od placení dovozního cla. Jsou-li příjemci tohoto zboží výrobní firmy, snižuje se clo na 50 % (toto ustanovení zní poněkud složitě, doporučujeme se v případě potřeby ujistit o přesném výkladu pro řešení konkrétní situace, např. v *Montenegro Investment Promotion Agency* (MIPA; tel.: 00382 20 203 140, 203 141, 202 910).

3. Vztahy země s EU

viz následující kapitoly

Podkapitoly:

- 3.1. Zastoupení EU v zemi
- 3.2. Obchodní vztahy země s EU
- 3.3. Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

3.1 Zastoupení EU v zemi

Delegace EU – *Delegation of the European Union*

Vuka Karadžića 12

81 000 Podgorica Montenegro

Fax: +382 (0)20 444 666

Telephone: +382 (0)20 444 600

Web: <http://www.delmne.ec.europa.eu>

E-mail: delegation-montenegro@eeas.europa.eu

EU – Černá Hora spolu se všemi státy západního Balkánu má perspektivu členství v EU, kterou EU opakovaně potvrdila (včetně tzv. Soluňské agendy, přijaté na zasedání Evropské rady v Soluni v roce 2003). V současné době je Černá Hora ze zemí západního Balkánu v přístupovém procesu nejdále. V říjnu 2007 podepsala s EU Dohodu o stabilizaci a přidružení, která v květnu 2010 vstoupila v platnost. Po úspěšném splnění podmínek pro liberalizaci vízového režimu se státy EU byla v prosinci 2009 zrušena vízová povinnost.

Příhlášku ke členství v EU podala Černá Hora v prosinci 2008. Status kandidátské země poté získala rozhodnutím Rady na základě pozitivního posudku Evropské komise v prosinci 2010 a přístupová jednání, která byla oficiálně zahájena v červnu 2012, dále pokračují. V květnu 2020 zbývala Černé Hoře otevřít v přístupových rozhovorech již jen jedna kapitola.

Dne 5. června 2017 vstoupila Černá Hora do NATO.

3.2 Obchodní vztahy země s EU

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vývoz do EU	273,35	189,0	155,79	119,21	144	122,3	129,03	105,3	160,11
Dovoz z EU	807,14	809,68	784,20	816,62	879	992,5	1 091,6	1 233	1 254,31
Bilance	-533,79	-620,88	-628,41	-697,40	-735	-870,19	-926,55	-1127,7	- 1 094,20

Export do EU

Země	Objem v mil. eur

Maďarsko	44,95
Slovinsko	25,42
Polsko	13,75
Itálie	11,29
Litva	4,58
Německo	15,48
Česká republika	19,67
Francie	1,44
Švédsko	3,14
Chorvatsko	3,09
Bulharsko	1,67
Rakousko	3,08
Nizozemsko	2,36

Import z EU

Země	Objem v mil. USD * eur
Německo	244,16
Itálie	185,02
Řecko	156,08
Chorvatsko	150,64
Slovinsko	54,73
Francie	59,23
Španělsko	48,23

Rakousko	47,09												
Polsko	49,73												
Nizozemsko	42,76												
Rumunsko	34,36												
Česká republika	41,25												
Maďarsko	24,11												
Belgie	17,45												
	Export				Import								
	2015	2016	2017	2018	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Potravinářská živá zvířata	4a	27	28	28	130	137	175	144	398	425,95	435,21	474,39	
Nápoje a tabák	2	22	21	23	55	23	20	21	70	79,91	79,98	81,82	
Suroviny nepoživatelné s výjimkou paliv	28	71	77	79	9	7	8	14	37	42,35	43,2	52,43	
Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	0	51	56	55	186	192	186	138	187	255,9	268,2	284,05	
Živočišná rostlinné oleje, tuky a vosky	3a	0,5	0,5	0	2	2	2	2	14	13,94	14,05	11,97	

ChemikáB a příbuzné výrobky, j.n.		17	15	16	72	81	71	77	203	227,83	230,3	274,83
Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	61	86	89	93	100	96	97	100	341	409,6	412,3	471,12
Stroje a dopravní prostředk	41	31	44	48	247	276	302	275	527	552,49	577,3	578,14
Průmyslo spotřební zboží	5	11	12	14	88	92	104	100	278	295,49	287,4	371,96
Komodit a předměty obchodu, j.n.	0	5	4	3	3	4	4	3	3	7	7	18
Ostatní	0	0	0	1	1	1	4	5	2	2	3	
Celkem	144	322	344	356	893	912	973	879	2 060	2 303	2 554	2 600,7

3.3 Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

Černá Hora dlouhodobě využívá prostředky z finančního nástroje EU pro předvstupní pomoc (**IPA - Instrument for Pre-Accession Assistance**). Pro současné sedmileté rozpočtové období 2014–2020 je k dispozici nástroj IPA II s rozpočtem 11,7 mld. EUR. Pro Černou Horu je z této částky alokováno 270,5 mil. EUR.

Oblasti, jež IPA II pokrývá, jsou:

- reformy při přípravě na členství v EU (demokracie a veřejná správa, právní stát a základní práva);
- socioekonomický a regionální rozvoj (doprava, životní prostředí, energetika, konkurenceschopnost a inovace);
- zaměstnanost, sociální politika, vzdělání, genderové otázky, rozvoj lidských zdrojů;
- zemědělství a rozvoj venkova;
- horizontální podporu pro více zemí současně (TAIEX, občanská společnost a média, Erasmus)
- regionální a územní spolupráce.

Celkově je IPA II více strategická a zdůrazňuje větší zodpovědnost a aktivitu aspirantských zemí prostřednictvím integrace jejich reforem a rozvojových projektů.

4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

viz následující kapitoly

Podkapitoly:

- 4.1. [Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let](#)
- 4.2. [10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu](#)
- 4.3. [Vzájemná výměna v oblasti služeb](#)
- 4.4. [České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce](#)
- 4.5. [Smluvní základna mezi oběma státy](#)
- 4.6. [Zahraníční rozvojová spolupráce](#)

4.1 Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let

	vývoz	dovoz	obrat	saldo
2013	32 957	1 966	34 923	30 991
2014	42 535	2595	45130	39 941
2015	41 462	2 589	44 051	38 873
2016	43 389	1 893	45 282	41 496
2017	42 155	2 252	42 155	39 904
2018	72 003	6 998	79 001	65 004
2019	35 107	5 084	40 191	30 023

Zdroj: databáze zahraničního obchodu ČSÚ, Český statistický úřad

4.2 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu

Kód HS4	Název	2019 (hodnota v mil. CZK)
8703	Vozidla motorová, traktory	497,371
8547	Přístroje el.záznamu	91,681
8482	Reaktory, kotle	63,775
3403	Mýdlo, přípravky prací	50,876
2710	Paliva, oleje	24,296

8516	Hračky, hry, sportovní potřeby	22,207
2203	Pivo ze sladu	7,811
8528	Monitory, projektory bez TV; přijímače televizní	9,439
8538	Části přístr k ochraně ap obvodů rozvaděčů aj	2,799
8474	Stroje k třídění prosévání ap zemin kamenů aj	2,256
Kód HS4	Název	2019 (hodnota v mil. CZK)
8703	Vozidla motorová, traktory	75,622
7318	Výrobky ze železa nebo oceli	42,631
7214	Železo a ocel	17,198
7216	Rudy kovů, strusky	13,122
7604	Hliník, výrobky z hliníku	2,263
3702	Výrobky fotografické	1,747
2203	Nápoje, tekutiny lihové	1,247
8443	Reaktory, kotle	1,061

4.3 Vzájemná výměna v oblasti služeb

Položka	Kredit	Debet	Saldo
Běžný účet	1 200,3	144,7	1 055,6
Služby	76,8	75,2	1,7
Výrobní služby u cizích fyzických vstupů (služby	0,0	0,1	-0,1

zpracování zboží)			
Opravy a údržba jinde neuvedené	0,0	0,0	0,0
Doprava	5,9	60,8	-54,9
Cestovní ruch	0,0	0,0	0,0
Stavební práce	0,0	0,0	0,0
Pojišťovací služby a penzijní financov.	0,0	0,0	0,0
Finanční služby	0,0	0,1	-0,1
Poplatky za využívání duševního vlastnictví jinde neuvedené	17,3	0,0	17,3
Telekomunikační služby, služby v oblasti počítačů a informační služby	18,3	0,3	18
Ostatní podnikatelské služby	35,1	14,1	21,1
Výzkum a vývoj	0,6	0,0	0,6
Odborné služby a poradenské služby v oblasti řízení	31,8	7,4	24,3
Technické služby, služby související s obchodem a ostatní podnikatelské služby	2,8	6,6	-3,9
Osobní, kulturní a rekreační služby	0,2	0,0	0,2
Výrobky a služby vládních institucí jinde neuvedené	0,0	0,0	0,0

Služby nezařazené	0,0	0,0	0,0
-------------------	-----	-----	-----

Údaje jsou v mil. Kč.

4.4 České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

Mezi neaktivnější české firmy v Černé Hoře patří:

- PPF Group - majoritní vlastník černohorského Telenoru
- [AŽD Praha](#) – dopravní signalizace a řízení provozu
- [OHL ŽS Brno](#) – dopravní systémy v železnici
- [ŽE Praha](#) – elektrizace železnic
- [VODNÍ ZDROJE a.s.](#) – oblast hydrogeologie, ekologie
- [ZPA Trutnov](#) – veřejné osvětlení, elektroměry, energetická účinnost
- [ENERGUS s.r.o. Beroun](#) – malé vodní elektrárny
- [HYDROPOL Praha a.s.](#) – malé vodní elektrárny
- [Metalac Termochem d.o.o.](#)

Z dosavadních českých investic v teritoriu lze zmínit dvě malé vodní elektrárny, které jsou soukromými investicemi.

4.5 Smluvní základna mezi oběma státy

V bilaterální smluvní oblasti se Černá Hora přihlásila ke všem závazkům, které vyplývají z mezinárodních dohod podepsaných soustátím Srbska a Černé Hory a jeho právními předchůdci. V květnu 2018 bylo mezi Českou republikou a Černou Horou po několika letech úspěšně dokončeno jednání o sukcesi.

Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou, je v aktuální podobě je k dispozici i na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí.

Přehled základních dohod v ekonomické oblasti:

- **Platební dohoda** mezi vládou ČSFR a Svazovou výkonnou radou Skupštiny Socialistické federativní republiky Jugoslávie (*Bělehrad, 8. 2. 1991*);
- Dohoda mezi vládou ČR a federativní vládou Svazové republiky Jugoslávie o **vzájemné podpoře a ochraně investic** (*Bělehrad, 13. 10. 1997, č. 23/2001 Sb.*), Dohoda o její změně vstoupila v platnost dne 4. 5. 2011;
- Dohoda mezi vládou ČR a svazovou vládou Svazové republiky Jugoslávie o **vzájemné pomoci v celních otázkách** (*Bělehrad, 9. 9. 1998, č. 99/2001 Sb.*);
- Smlouva mezi vládou ČR a radou ministrů Srbska a Černé Hory o **zamezení dvojímu zdanění v oboru daní z příjmu a z majetku** (*Praha, 11. 11. 2004, č. 88/2005*);
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Černé Hory o **hospodářské a průmyslové spolupráci** (*Cetinje, 27. 2011*) vstoupila v platnost dne 22. 9. 2011;
- V březnu 2005 byla podepsána **Dohoda o spolupráci** mezi hospodářskými komorami ČR a Černé Hory;
- Mezi Svazem průmyslu a dopravy ČR a Svazem zaměstnavatelů Černé Hory byla v r. 2008 podepsána **Dohoda o spolupráci**.

4.6 Zahraniční rozvojová spolupráce

Černá Hora v současné době nepatří z pohledu české rozvojové pomoci mezi prioritní země. Prozatím největší projekt v rámci rozvojové pomoci poskytla ČR v letech 2004–2009 (celkem 980 000 €) jako příspěvek k projektu sanace skládky olovnato-zinečnatých rud v Mojkovci. Sanaci prováděla česká firma VODNÍ ZDROJE a.s. Praha. V roce 2018 byl v Černé Hoře realizován malý lokální projekt na podporu integrace zdravotně postižených a členů mioritních skupin do společnosti prostřednictvím kulturních podujetí a uměleckých kroužků. Realizátorem projektu je Kulturně-informační centrum „Budo Tomović“ v Podgorici. V roce 2019 byl realizován malý transformační projekt zaměřený na vzdělávání studentů žurnalistiky a mladých novinářů v oblasti práce s informacemi v elektronických médiích.

5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti
Energetický průmysl	HS 7311 – Nádoby tlakové pro plyn, ze železa n. oceli
	HS 8402 – Generátory pro výrobu vodní páry a pod.
	HS 8410 – Turbíny, kola vodní, regulátory
	HS 8413 – Čerpadla i se zař. měřícím, zdviže na kapaliny
	HS 8414 – Čerpadla, vývěvy, vzduchové kompresory aj.
	HS 8501 – Elektrické motory a generátory
	HS 8503 – Části motorů, elektr. generátorů, soustrojí ap.
	HS 8504 – Transformátory, el. měniče, statické indukory
Důlní, těžební a ropný průmysl	HS 8459 – Stroje obráb. pro vrtání frézování řezání apod.
	HS 8431 – Součásti jeřábů, vozíků ap., buldozerů, fréz aj.
	HS 8481 – Kohouty ventily aj pro potrubí kotle vany aj.
Železniční a kolejová doprava	HS 7302 – Materiál pro stavbu tratí železn., tramvaj
	HS 8530 – Přístroje elektrické pro řízení dopravy
	HS 8608 – Materiál kolejový svrškový, bezp. a sign. dopr.zařiz.
Vodohospodářský a odpadní průmysl	HS 8402 – Generátory pro výrobu vodní páry a pod.
	HS 8410 – Turbíny kola vodní regulátory
Sklářský a keramický průmysl	HS 6911 – Nádobí aj., předměty pro domácnost z porcelánu
Služby	CPA 79.10 – Služby cestovních agentur a kanceláří

Podkapitoly:

- 5.1. Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty
- 5.2. Kalendář akcí

5.1 Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Vedle tradičních odvětví (energetika, dopravní infrastruktura, městská hromadná doprava) se české firmy v ČH mohou uplatnit např. v oblasti dodávek zboží a zařízení do hotelů (textil, ČOV, sklo a porcelán, informační systémy). V Černé Hoře probíhá oprava letišť, Evropská unie financuje výstavbu a opravu silnic. České firmy jsou aktivní na železnici. Další možnosti se otevírají v sektoru výstavby či modernizace nemocnic. Největší potenciál ale má jednoznačně energetika, a to jak v případě výstavby druhého bloku tepelné elektrárny Pljevlja II, tak i velké a malé vodní elektrárny.

Přehled perspektivních položek českého vývozu

Perspektivní obor	Položky exportu	Zdůvodnění
Energetika a těžební průmysl	7311 Nádoby tlakové pro plyn z železa, oceli	<p>Zdůvodnění ZÚ: Výstavba nových a rekonstrukce stávajících energetických zdrojů, výstavba nového bloku TE a dále malých vodních elektráren - HE. V rámci své energetické strategie se ME chce stát vývozcem elektrického proudu.</p> <p>Hlavní prioritu představuje získání státní zakázky na výstavbu II. bloku TE Pljevlja, což představuje realizaci projektu ve výši 350 mil. € (česká fy. ŠKODA Praha se ve výběrovém řízení ocitla na ShortList-u spolu s Čiňany). Realizace výstavby této zakázky usnadní účast na výběrovém řízení plánovaného otevření povrchového uhelného dolu Maoče (hnědé uhlí/lignit), což rovněž představuje perspektivní státní zakázku ve výši stovek mil. €. Výhledově lze očekávat vypsání tendru na realizaci nové zakázky v podobě TE Berane (zakázka ve výši 120 mil. €). V oblasti již zahájené výstavby malých vodních elektráren se uvažuje i o pokračování vypracování evidence potenciálních příležitostí výstavby vodních elektráren (Katastr vodních elektráren ME do 1 MW) a opodstatněná by byla i aktivní účast na poli větrných elektráren či využívání solární energie, kde má ME</p>
	8402 Generátory pro výrobu páry vodní a jiné	
	8410 Turbíny kola, vodní regulátory	
	8413 Čerpadla i se zařazením měřícím zdviže na kapaliny	
	8414 Čerpadla, vývěvy, vzduchové kompresory	
	8503 Části motorů elektr. generátorů soustrojí apod.	
8402 Parní kotle		

	<p>8504 Transformátory, el. měniče, statické induktry</p> <p>8501 Motory elektrické generátory</p> <p>+ Projektové studie, dodávky důlních strojů a vybavení, zabezpečovací systémy</p>	<p>bohatý potenciál. Těžební sektor: Vláda by v následujících letech perspektivně chtěla výrazně zvýšit využití dostupných nerostných zdrojů revitalizací či rozšiřováním stávajících či otevřením nových dolů (lokality Maoče a Berane, dále viz výše „Energetika“).</p>
Plynofikace (dlouhodobější perspektiva)	4640 Trouby, trubky apod. z oceli	<p>Plynofikaci lze zvažovat především z hlediska dlouhodobější perspektivy. Plynofikace bude záviset na dalším vývoji očekávané výstavby jadransko-jónského plynovodu</p> <p>(TAP), hledání nafty a plynu a dalších významných projektech ve spojení s uvažovaným napojením na TAP atd., výraznější příležitosti pro české firmy by pravděpodobně mohly nastat spíše až v oblasti terciálních rozvodů.</p>
Dopravní infrastruktura dálniční/silniční, železniční)	<p>7302 Materiál pro stavbu tratí železnic</p> <p>8530 Elektrické přístroje a zařízení signalizační a zabezpečovací pro železniční dopravu</p> <p>8808 Materiál kolejový svrškový, přístroje návěsní apod.</p>	<p>Budování a rekonstrukce dopravní infrastruktury s důrazem na spojení dálniční a železniční na trase Bělehrad-Podgorica-Bar: Prioritu v oblasti dopravní železniční infrastruktury představuje modernizace železničního uzlu Podgorica (zájem fy. AŽD Praha). Jedná se o realizaci projektu, resp. uskutečnění perspektivně připravované státní zakázky ve výši 10 mil. €. Realizace tohoto projektu může z hlediska dlouhodobější perspektivy umožnit i účast na zvažované modernizaci hlavní železniční trati Bar (ME mezinárodní přístav) – Podgorica - Brodarevo – Bělehrad (RS), případně i další výhledově plánovanou výstavbu</p>

		<p>nové železniční trati Bijelo Polje – Maoče (povrchový hnědouhelný důl cca. 25 km od TE Pljevlja) či zvažovaná železniční trasa Bijelo Polje – KS. V souvislosti s připravovanou výstavbou dálnice Bar-Podgorica-Boljare (hr.přechod ME-RS a dále směr Bělehrad, realizaci projektu získalo čínské konsorcium) lze usilovat i o nové příležitosti pro podniky/firmy z ČR v</p> <p>oblasti silničního stavitelství a silniční infrastruktury, obdobně jako v sousedním HR). Výstavba dálnice spojující ME s RS představuje zakázku překračující 800 mil. €.</p>
Ekologické projekty, vodní a odpadové hospodářství a dřevozpracující průmysl	<p>8402 Kotle na biomasu</p> <p>8414 Čerpadla, vývěvy, vzduchové kompresory</p> <p>8421 Stroje a přístroje k čištění kapalin</p> <p>8481 Kohouty, ventily pro potrubí a kotle</p> <p>8484 Soubory a sestavy těsnění 8501 Motory elektrické, generátory</p> <p>8502 Soustrojí generátorová, elektrické měniče rotační</p>	<p>Vzhledem ke značnému výrobnímu potenciálu pro dřevní štěpku a pelety (a v souvislosti s vysokými cenami plynu a nerozvinutou plynovodní infrastrukturou) začínají být v ME velmi populární kotle na biomasu (výroba tepla, elektrické energie). Během několika let očekáváme značný boom kotlů na biomasu, zvláště pokud se podaří vytvořit funkční trh s dřevěným palivem. V rámci rozvojových projektů a IPA projektů dochází v některých městech ME k projektování nových čističek odpadních vod (ČOV), k renovaci stávajících ČOV a budování kanalizačních a odpadních sítí.</p> <p>Projekty na výstavbu ČOV a odpadové infrastruktury jsou v současné době téměř plně závislé na prostředcích ze zahraniční rozvojové pomoci (bilaterální projekty, IPA II). S postupnou integrací ME do EU a přejímáním acquis porostou nároky na výstavbu ČOV ve městech i na vesnicích. Dnes je v celé ME jen několik málo fungujících ČOV. Do budoucna proto spatřujeme pro</p>

	8507 Akumulátory elektrické, vč. separátorů	jejich výstavbu velký potenciál. Lokální ČOV chybí i v přímoří (oblasti turistického ruchu). Další možnosti se z perspektivního hlediska otevírají v oblasti zvažované rekultivace odkaliště /úložné nádrže nedaleko hliníkárenského kombinátu KAP (Kombinat aluminijuma Podgorica).
Cestovní ruch a pohostinství dále např stavebnictví	Hotelový porcelán, Nábytek pro hotely a restaurace apod.	Sektor služeb, především v oblasti cestovního ruchu. Na tuto skutečnost upozorňují především ME statistiky, přičemž cestovní ruch (blíží se 20 % HDP) je důležitý generátor růstu ME ekonomiky a současně představuje její nejperspektivnější část. Možná spolu-účast na připravovaných projektech kancelářských a obchodních prostor, zdravotních zařízení, komunální infrastruktury, sportovních (hlavně lyžařských) rekreačních a zábavních areálů atd.

5.2 Kalendář akcí

Nejvýznamnějším a zároveň prakticky jediným samostatným veletržním areálem v Černé Hoře je [Jadranski sajam](#) v přímořské Budvě.

6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

viz následující kapitoly

Podkapitoly:

- 6.1. Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej
- 6.2. Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu
- 6.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku
- 6.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu
- 6.5. Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 6.6. Trh veřejných zakázek
- 6.7. Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka
- 6.8. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba
- 6.9. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)
- 6.10. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR
- 6.11. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

6.1 Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Oblíbenou formou uplatnění dovozního zboží (a služeb) na trhu je zastupování zahraničních firem místními zástupci (jde o pozůstatek z dob SFRJ, kdy ze zákona musely zahraniční firmy využívat služeb domácích zástupců). V této oblasti je pocítována silná konkurence o získání zastoupení (jakéhokoliv) zahraničního komitenta. Význam této formy uplatnění se na trhu není zanedbatelný, neboť v místních podmínkách hraje důležitou úlohu dlouhodobé osobní, často i příbuzenské, vazby a vztahy zástupců s potenciálními zákazníky.

Na druhé straně se koneční spotřebitelé brání využívání služeb zprostředkování, neboť to zvyšuje konečnou cenu zboží. Zahraniční firmy se nejčastěji uchylují k poskytování zastoupení místním zástupcům na omezenou dobu, která je v případě spokojenosti obou stran dále prodlužována. S ohledem na velikost černohorského trhu se nejčastěji jedná o výhradní zastoupení pro celé území.

Zahraniční firma nic nezkaží, neuspěchá-li svoje rozhodnutí o způsobu zastoupení na místním trhu, užitečné mohou být dotazy na příslušných regionálních hospodářských komorách či návštěvy oborových veletrhů.

6.2 Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu

V r. 2009 vydala Černá Hora třídílnou publikaci *Nové integrované celní tarify s režimy vývozu a dovozu*. Vyjmenovává multilaterální a bilaterální dohody s EU, CEFTA a Ruskem, jakož i předpisy pro vývoz a dovoz, všechny celní dávky, DPH, zvláštní podmínky vývozu, dovozu a tranzitu a poskytuje i některé další užitečné informace. Kromě čtyř standardních kolonek (*výše tarifu, název, jednotková míra, celní sazba*) informuje o sazbách z titulu multilaterálních a bilaterálních dohod (*Dočasná dohoda s EU, CEFTA, Dohoda s Ruskem*), samostatné kolonky jsou vyčleněny pro EU, Albánii, Bosnu a Hercegovinu, Makedonii, Moldavsko, Chorvatsko, Srbsko, Kosovo a Rusko, specifikuje režim vývozu a dovozu, výši DPH, ostatních dávek, akcíze a sezónních sazeb a vypovídá o režimu veterinární, fytosanitární a zdravotnické kontroly a kontroly kvality.

Sortiment produktů vyráběných v Černé Hoře je velmi omezený. Proto je nutno převážnou část zboží široké spotřeby dovážet. Jde hlavně o zemědělskou a potravinářskou produkci, na jejíž dovoz je ve snaze pomoci domácím producentům

uplatňována nejvýraznější státní ochrana domácího trhu. Domácí producenti přitom žádají ochranu ještě vyšší, zejména vůči výrobkům ze sousedního Srbska.

6.3 Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Černá Hora má od roku 2001 zjednodušenou proceduru zakládání firem. K založení společnosti by mělo podnikateli alespoň teoreticky stačit 1 € (slovy: jedno EURO), doba by neměla být delší než 4 pracovní dny. Bližší detaily lze získat prostřednictvím Montenegro Business Alliance.

6.4 Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Požadavky na kvalitu, vzhled a úpravu propagačních materiálů především v tištěné podobě se nikterak zvlášť neodlišují od ostatních evropských zemí. Při vstupu nové firmy na trh je vždy oceněno vydání materiálů v místním jazyce (pozor na profesionální úroveň překladů!). Vzhledem k roztržitosti TV a rozhlasového trhu téměř neexistují přesně vyprofilované kanály či stanice, s jejichž pomocí by bylo možné přesně zasáhnout cílovou skupinu.

Z hlediska PR je častým nedostatkem nezkušenost a nepříliš velká ekonomická erudovanost nemalé části novinářů. Při plánování sdělení prostřednictvím HSP je třeba si toho být vědom a trvat na autorizaci (není považována za samozřejmost).

6.5 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Černá Hora zřídila v r. 2007 Agenturu pro ochranu duševního vlastnictví, která začala působit v závěru května 2008. Agentura je orgánem státní správy, do jehož kompetence spadá oblast práv průmyslového vlastnictví, depozitář a evidence autorských děl. Tímto krokem zároveň Černá Hora splnila jeden z řady požadavků a doporučení Evropské komise z jejích výročních zpráv o dosaženém pokroku.

Bližší informace k uvedené problematice lze nalézt na webu [Zavod za intelektualnu svojinu Crne Gore](#).

6.6 Trh veřejných zakázek

Černá Hora má problematiku trhu veřejných zakázek regulovanou samostatným zákonem a jednotlivé tendry jsou zveřejňovány Ředitelstvem pro veřejné zakázky (*Direkcija za javne nabavke*).

Některé tendry jsou vypisovány prostřednictvím ústředních deníků *Pobjeda* či *Vijesti*. Účastníci tenderů se mohou obracet se svými připomínkami či stížnostmi na průběh jednotlivých řízení Komisi pro ochranu práv nabízejících (*Komisija za zaštitu prava ponudjača*).

6.7 Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka

Řešení sporů je v gesci národních soudů s výjimkou těch, u nichž černohorská strana umožní mezinárodní arbitráž.

Soudní systém se skládá ze tří úrovní: základní (15 soudů v 21 opštinách), vyšší (2 soudy – Podgorica a Bijelo Polje) a nejvyšší. V r. 2005 byly dále zřízeny Apelační soud a Správní soud se zvláštní jurisdikcí pro obchodní záležitosti.

Opatrný **přístup zahraničních investorů** souvisí v posledních dvou letech s dopady světové finanční krize a ekonomického útlumu jakož i mnohdy problematickou platební morálkou černohorských hospodářských subjektů, přetrvávajícími složitými postupy spojenými s vydáváním nejrůznějších povolení, nadále silně rozšířenou korupcí (vztahy a vazby místních politických elit s podnikatelským sektorem) a nejasnostmi v pozemkových knihách a katastru nemovitostí.

V Černé Hoře byla ukončena restrukturalizace a privatizace bankovního sektoru, který se řídí standardním bankovním režimem, běžným ve vyspělých evropských zemích. Běžně funguje institut bankovních záruk. **Platební morálka** se však v důsledku dopadů globální finanční krize v poslední době zhoršila. Avansové platby (Platby předem) se nedoporučují. Exekuční systém pro dlužníky však nadále funguje vcelku úspěšně díky poměrně solidní efektivitě hospodářských soudů.

6.8 Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba

Místní zvyklosti:

Pro účely jednání se Černohorci je možné konstatovat, že místní zvyky se příliš neodlišují od českých. Jisté odlišnosti jsou ve volnějším vnímání času, výraznější rétorice (včetně opakovaného zmiňování osobních kontaktů na politiky, které je v některých případech spíše hypotetického rázu). Důraz je kladen na osobní kontakt, je vhodné partnera pozvat do ČR. Doporučuje se také prověřovat, zda druhá strana postupuje podle dohody (je třeba počítat s tlaky na odkládání problémů, což v důsledku může znamenat značné zpoždění společných projektů). Dílčí odlišnosti mohou nastat také v projevech silně věřících pravoslavných partnerů.

Společenská kultura je České republice poměrně blízká. Region Balkánu je sice oproti našim zvyklostem v mnoha směrech odlišný, ve většině případů však jde o rozdíly překonatelné. Místní zvyky a obyčej se podobají situaci v sousedním Srbsku či Bosně a Hercegovině.

Úřední a používaný jazyk:

Podle Ústavy Černé Hory je úředním jazykem jazyk černohorský a jazyky pro úřední použití jsou bosenský, srbský, albánský a chorvatský. Během obchodních jednání lze kromě místní černohorštiny (varianta bývalého srbo-chorvatského jazyka) lze používat i bosenštinu, chorvatštinu i srbsčinu. Mladší generace již častěji používá angličtinu a méně se lze domluvit francouzsky, německy či rusky (s výjimkou Budvy a několika dalších přímořských oblastí se značným počtem rusky hovořících občanů). Rovnocennými písmi jsou cyrilice (varianta azbuky) a latinka.

Státní svátky:

- 1. a 2. leden – Nový rok
- 7. a 8. leden – pravoslavné vánoce (podle „starého“/Juliánského kalendáře a římsko-katolická konfese 24. a 25. 12.)
- leden – pravoslavný Nový rok dtto
- Velký pátek * - pohyblivý svátek
- Velikonoční pondělí * - pohyblivý svátek
- */ Pohyblivý svátek *Uskrs* / Velikonoce - 3 dny - velký pátek, velikonoční pondělí a úterý – juliánský kalendář
- 1. a 2. květen - Mezinárodní den práce
- květen – Den nezávislosti (státní svátek při příležitosti výročí referenda o nezávislosti z r. 2006)
- červenec – Den státnosti (hlavní státní svátek u příležitosti výročí uznání nezávislé Černé Hory na Berlínském kongresu r. 1878 a současně zahájení povstání proti fašismu 13. 7. 1941)

Pohyblivý a individuální svátek u osob srbské národnosti pravoslavného vyznání *Slava* - svátek rodinného patrona-svěťce - jeden den pracovního klidu-volna.

Den pracovního klidu – volna podle římsko-katolického vyznání mají právo slavit podle gregoriánského kalendáře (pohyblivé svátky) také 1. den vánoční a Velikonoce - 3 dny volna - veliký pátek, velikonoční pondělí a úterý.

Den pracovního klidu-volna podle vyznání mají muslimové podle svého kalendáře (jde o pohyblivé svátky) - první den měsíce Ramadánu - *Ramazanski bajram*, Bajram - *Prvi dan Kurbanog bajrama*.

Den pracovního klidu-volna mají osoby židovského vyznání - *Jom Kipur* - 1. den.

Pracovní a prodejní doba:

Otevírací doba obchodů většinou v po–so 9–20 hod. Prodejny s potravinami, drogistickými potřebami obvykle 07–22 hod. V neděli jsou obchody zavřené. Prodejny s non-stop provozem se vyskytují jen zřídka. V porovnání s ČR je v zemi u přepočtu na obyvatele dosud méně supermarketů, které jsou navíc až na ojedinělé výjimky spíše menší. Postupně bylo vybudováno i několik hypermarketů i ve větších městech mimo Podgorici.

6.9 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)

Vstupní režim

Vstupní režim pro krátkodobé cesty za nevýdělečným a turistickým účelem je bezvízový: Cestování s **platným cestovním pasem** je na základě čl. 14, odstavce 2 černohorského Zákona o cizincích (*Zakon o strancima* – v platném a aktuálním znění), vydaném ve Sb. zákonů č. 82/2008 a další. Při cestách do Černé Hory je umožněn za nevýdělečným účelem či v případech tranzitu **bezvízový vstup a pobyt do 90 dnů** (vždy v rámci 180 dnů od prvního vstupu do Černé Hory) nebo **do 30 dnů s občanským průkazem** (pozn.: z technických důvodů se má na mysli typ karty se strojově čitelnou zónou) či jiným dokladem, na jehož základě lze potvrdit totožnost nositele a jeho státní občanství. V případě použití cestovního pasu se doporučuje, aby platnost tohoto dokladu přesahovala předpokládané datum prvního vstupu do země nejméně o 3 měsíce, přestože Cizinecký zákon Černé Hory nezbytný přesah platnosti cestovního dokladu v bezvízovém styku přímo nespécifikuje.

Na platný **občanský průkaz** lze cestovat do Černé Hory rovněž v souladu se zákonem č. 159/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 329/1999 Sb. o cestovních dokladech, a dále v souladu se Sdělením Ministerstva zahraničních věcí ČR, publikovaném ve Sb. zákonů pod č. 166.

V případě **dítěte/mladistvého** se samostatným dokladem, cestujícím bez doprovodu rodiče/rodičů či zákonného zástupce černohorské pohraniční orgány vyžadují doprovod jiné dospělé osoby (tj. včetně příbuzných) s notářsky ověřeným souhlasem rodiče (rodičů) či zákonného zástupce dítěte/mladistvého s ověřeným překladem do černohorského či anglického jazyka.

Černohorská strana dosud umožňovala dětem zapsaným v pase rodičů vstup na své území i po 26. červnu 2012, odkdy v členských státech EU již nelze děti do pasů rodičů zapisovat.

V případě **hromadných zájezdů dětí/mladistvých** i dospělých (organizované zájezdy apod.) musí mít doprovod (vedoucí zájezdu) jejich jmenný seznam s čísly pasů a s notářsky ověřeným zplnomocněním, že zastupuje organizaci, která zájezd organizuje (čl. 14 Zákona o cizincích, každý musí mít další identifikační dokument, osobní doklad, na základě kterého lze provést ztotožnění).

Vízový režim pro dlouhodobý pobyt či při cestách za výdělečným i studijním účelem: V případě **pobytu v Černé Hoře nad 90 dnů** (za účelem výdělečné činnosti, studia, spojení rodiny a dalších taxativně vymezených aktivit) je nutno požádat o vízum kompetentní černohorský orgán (pracoviště Ministerstva vnitra podle místa dlouhodobého pobytu). Případné

dotazy lze vznést na **Velvyslanectví Černé Hory ve Vídni** (e-mail: austria@mfa.gov.me, tel.: +43 1 715 31 02, fax: +43 1 715 31 0220, <http://www.me-austria.eu/>).

Přihlašovací povinnost pobytu

Podle čl. 23 Zákona o registraci přechodného a trvalého pobytu, publikovaném ve Sb. zákonů č. 13/2008, je každý cizinec s přechodným či trvalým pobytem v Černé Hoře povinen v případě jiného místa pobytu v Černé Hoře, ve kterém překročí 8 pobytových dnů, přihlásit se na místním oddělení policie. **Přihlašovací povinnost musí dále splnit cizinec s krátkodobým pobytem do 90 dnů, a to do 24 hodin od vstupu na území Černé Hory**, pokud má v úmyslu v tom místě překročit tři pobytové dny. Výjimkou je ubytování taxativně vymezených návštěv ve státních/vládních objektech. Režim vstupu a pobytu cizinců v Černé Hoře upravuje místní Cizinecký zákon (*Zakon o strancima*, Sl.list br. 13/08, 41/10 a 40/11) a Zákon o evidenci osob (*Zakon o registrima prebivališta i boravišta*). Současně je cizinec povinen splnit před odjezdem tzv. **odhlašovací povinnost**.

V praxi cizinec přihlásí svůj pobyt na oddělení místní turistické organizace, která je v Černé Hoře v každém obvodu (opštině) nebo ve větším městě příslušném podle místa krátkodobého pobytu, kde předá pracovníkovi turistické organizace k registraci cestovní doklad. Na základě tohoto dokladu provede turistická organizace elektronickou registraci pobytu. Odhlášení se může provést současně s přihlášením, pokud se předem zná datum odjezdu. V případě ubytování v oficiálním ubytovacím zařízení má za cizince splnit přihlašovací a odhlašovací povinnost majitel ubytovacího zařízení/objektu, a to do 12 hodin od příchodu/odchodu cizince. V případě pobytu na vícero místech provede registraci v místě 1. ubytování za celou dobu pobytu.

V případě ubytování v oficiálním ubytovacím zařízení má za cizince splnit přihlašovací a odhlašovací povinnost majitel objektu, a to do 12 hodin od příchodu cizince. ZÚ proto doporučuje si v takovém případě ponechat **doklad o ubytování**. **Nocování „pod širákem - na divoko“ ve volné přírodě není dovoleno**. V případě **oficiálních veřejných tábořišť** je třeba při pobytu přesahujícím tři dny uvést místo tábořiště. Uvedený dokument si mohou vyžádat hlídky pořádkové a dopravní policie a příležitostně i pasová kontrola na výstupu z Černé Hory. Nesplnění této povinnosti může vést k udělení pokuty až do výše šestinásobku černohorské minimální mzdy. Přihlašovací a odhlašovací povinnosti je zproštěn pouze cizinec ubytovaný v objektech státních orgánů anebo pokud pobývá ve zdravotnickém zařízení, vězení, nápravném ústavu, v azylovém domě a dále příslušník zahraničních záchranných složek při výkonu jejich činnosti. Roku 2015 se začalo s důkladnou kontrolou této přihlašovací povinnosti při výjezdu ze země (hrozí pokuta cca 50 €).

Přechodný pobyt lze umožnit cizinci za účelem pobytu delším než 90 dnů z důvodu zaměstnání, výkonu hospodářské či podnikatelské činnosti, sezónních prací, středoškolského či vysokoškolského studia, účasti v programu mezinárodní výměny žáků a studentů nebo jiných mládežnických programů, specializace a praktického výcviku, vědecko-výzkumné práce, léčení, spojení rodiny, humanitárních důvodů či jiných ospravedlnitelných důvodů stanovených zákonem či mezinárodním smluvním dokumentem. Souhlas vydává Ministerstvo vnitra Černé Hory po předchozím souhlasu Správy policie. Podmínkou je dostatek finančních prostředků (minimálně 10 EUR na jeden den), zajištění ubytování, zdravotní pojištění, trestní bezúhonnost, předložení odpovídajících dokladů potvrzujících odůvodněnost žádosti o přechodný pobyt a potvrzení o úhradě administrativních poplatků za žádost (5 EUR) a za souhlas k přechodnému pobytu (10 EUR). Žádost podává žadatel osobně. Ministerstvo vnitra o ní rozhodne ve lhůtě do 20 dnů. Rovněž toto rozhodnutí přebírá cizinec osobně. Souhlas se vyznačuje v cestovním dokladu cizince, jehož platnost musí přesahovat udělenou délku přechodného pobytu nejméně o 3 měsíce. Alternativou je vydání osobní průkazky pro cizince (Lična karta stranca).

Žádost o prodloužení přechodného pobytu může cizinec podat na detašovaném pracovišti Ministerstva vnitra Černé Hory podle místa svého přechodného bydliště.

Trvalý pobyt lze udělit cizinci, který žil v Černé Hoře nepřetržitě po dobu alespoň 5 let na základě souhlasu k

přechodnému pobytu. Do této doby se nezapočítává období výkonu sezonních prací, středoškolské či vysokoškolské studium a výkon trestu. Žádost podává žadatel osobně, administrativní poplatek činí 10 EUR.

Informace o aktuálních podmínkách/situace **cestování** včetně bezpečnostních doporučení apod. jsou k dispozici i na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí České republiky v části „cestujeme“ a informace o režimu vstupu k dispozici na webu [MZV ČR](http://mzv.cz)).

6.10 Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

V lednu 2009 byl zahájen proces schvalování zákonů a podzákoných aktů k regulaci zaměstnávání cizinců. Cizineckým zákonem a Zákonem o zaměstnávání a činnosti cizinců byla procedura s tím spojená dána v soulad se standardy EU i domácími potřebami.

Zákon o zaměstnávání a práci cizinců (č. 22/08 Sb. Černé Hory) zrušil kategorii nerezidenta, reguluje zaměstnávání osob bez státního občanství Černé Hory s výjimkou specifických případů, definovaných Zákonem.

Rozvoj černohorské ekonomiky se navzdory nezaměstnanosti, která v současnosti dosahuje 13,5 % práceschopného obyvatelstva, bez zahraniční pracovní síly neobejde.

Aby však mohl být cizinec zaměstnán, musí splnit 4 základní požadavky: mít pracovní povolení, trvalý či přechodný pobyt, pracovní smlouvu a být svým zaměstnavatelem přihlášen u příslušného orgánu. Za účelem obdržení pracovního povolení musí Úřad práce (*Zavod za zapošljavanje*) vydat potvrzení, že o předmětné pracovní místo nežádá domácí občan anebo danou práci odmítá. V takovém případě lze zaměstnat cizince.

Režim, stanovený Zaměstnaneckým zákonem, se netýká členů diplomatických a konzulárních misí a dalších osob požívajících imunitu na základě mezinárodního práva, realizátorů nejrůznějších aktivit na základě mezinárodních smluv, uprchlíků žijících v Černé Hoře déle než tři roky a těch, kteří uzavřeli sňatek s černohorským státním příslušníkem či mají dítě s černohorským státním občanstvím, zakladatelů a členů správních orgánů hospodářských subjektů, vykonávajících činnost, která nemá pracovní charakter, akademických funkcionářů, členů mezinárodních misí, které se souhlasem vlády Černé Hory vykonávají výzkumnou činnost, akreditovaných dopisovatelů a korespondentů zahraničních médií, umělců a jejich manažerů, pokud nepracují v Černé Hoře déle než 30 dnů či průběžně nepřekročí v jednom roce pobyt v délce tří měsíců, vystavovatelů na veletrzích a výstavách, účastníků vědeckých sympózií a seminářů, podnikatelů a obchodníků, studentů a žáků na praxi na základě mezinárodní dohody, posádek lodí, církevních hodnostářů po dobu výkonu bohoslovecké činnosti, pracovníků registrovaných humanitárních organizací, pracovníků zábavných zařízení a cirkusů, pokud nepřekročí 3 měsíční dobu působení, civilních a vojenských příslušníků vlád jiných zemí působících na základě dohody o spolupráci s vládou Černé Hory.

Zaměstnávání a práce cizinců v Černé Hoře jsou upraveny následujícími předpisy:

- Zákon o práci (Sl. list Crne Gore č. 49/2008, 26/2009, 59/2011 a 66/2012);
- Zákonem o zaměstnávání a práci cizinců (Sl. list Crne Gore č. 22/08 a 32/11);
- Cizineckým zákonem (Sl. list Crne Gore č. 82/08, 72/09, 32/11 a 53/11);
- Nařízením o kritériích a postupu při potvrzování počtu pracovních povolení pro cizince (Sl. list Crne Gore č. 69/08);
- Pravidly o způsobu vydávání pracovního povolení pro cizince (Sl. list Crne Gore č. 81/08);
- Pravidly o postupu oznámení zahájení a ukončení práce cizince (Sl. list Crne Gore, č. 81/08);
- Zákonem o administrativních daních (Sl. list Crne Gore č. 22/08, 77/08, 03/09);
- Zákon o změnách a doplněních Zákona o dobrovolných pracích (*volontersko zapošljavanje*, 8.2015, Sl. list Crne Gore č.

48/2015);

V Černé Hoře existují tři základní **druhy pracovního povolení**:

- **osobní pracovní povolení** (umožňuje svobodný přístup na trh práce nezávisle na situaci na pracovním trhu; podmínkou je předem udělený trvalý pobyt či pokud jde o osobu se statutem tzv. dodatečné ochrany či uprchlíka, který nesplňuje některou ze základních podmínek);
- **povolení k zaměstnávání** (povolení se vydává se na žádost zaměstnavatel, tj. právnické osoby se sídlem v Černé Hoře, s platností 1 roku a možností prodloužení celkově na 2 roky);
- **pracovní povolení** (slouží pro sezónní práce, ke zdokonalování znalostí a schopností cizince, k poskytování dohodnutých služeb, k práci s cizinci v zahraniční společnosti poskytujícími některé služby na území Černé Hory). Jde o povolení s předem stanovenou délkou platnosti, na jehož základě zaměstnavatel, tj. právnická osoba se sídlem v Černé Hoře, uzavírá s cizincem dohodu o práci, případně občansko-právní smlouvu, pokud jde o organizační jednotku cizí společnosti, registrované v Černé Hoře).

Pracovní povolení se zruší, pokud je vydáno na základě nepravdivých údajů, zaměstnavatel neoznámí zahájení práce cizince ve lhůtě do 15 dnů Institutu pro zaměstnávání, zaměstnanec vykonává činnost, pro kterou mu není vydáno pracovní povolení, zaměstnanec nemá přechodný pobyt anebo trvalý pobyt či mu skončila jeho platnost.

Kvóty pracovních povolení pro cizince stanoví vláda Černé Hory v souladu s migrační politikou, situací na pracovním trhu, a to vždy do 31. října pro následný rok. Kvóty se netýkají osob s pracovním povolením; osob, zaměstnaných v Černé Hoře na základě mezinárodní smlouvy na recipročním základě; studentů; profesionálních sportovců; členů rodiny občana s černohorským státním občanstvím; členů rodiny cizince s trvalým pobytem v Černé Hoře (manželovi/manželce a dětem do 21 let); členů rodiny uprchlíka; podnikatelům; vyslaným cizincům; poskytovatelům dohodnutých služeb.

Další informace k problematice na webu [Migrant Service Centres](#), [Zapošlňavanje stranaca u Crnoj Gori](#), [Uprava za dijaspору](#).

6.11 Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Zdravotní péče: Úroveň státních zdravotnických služeb v Černé Hoře zůstává celkově navzdory průběžně dosahovanému dílčímu pokroku nižší, než je tomu v ČR. **Očkování** do Černé Hory není třeba. Doporučuje se očkování proti žloutence A a B a proti tetanu. Před cestou je vhodné se informovat - např. Klinika pracovního a cestovního lékařství. Velvyslanectví ČR v Podgorici doporučuje turistům **vybavit se na cestu všemi potřebnými léky** již před odjezdem z ČR a v průběhu pobytu nepodceňovat potenciální rizika včetně možných vážných úrazů, zejména v horách.

V souladu se stále platnou Smlouvou mezi ČR a Svazovou republikou Jugoslávie (SRJ – Srbsko a Černá Hora) o sociálním zabezpečení z 1. 12. 2002 nese náklady na základní zdravotní péči za své pojištěnce každá ze signatářských stran.

Pojištěnci s krátkodobým pobytem v Černé Hoře (tj. s pobytem do 90 dnů) mají právo na neodkladnou zdravotní péči, pojištěnci s přechodným či trvalým pobytem mají v zásadě nárok na základní zdravotní péči v podobném rozsahu jako občané Černé Hory. Před krátkodobou cestou do Černé Hory je nutno si ve své zdravotní pojišťovně v ČR vyzvednout platný formulář CZ/YU 111 (Potvrzení o nároku na věčné dávky po dobu přechodného pobytu v SR Jugoslávii – Srbsko a Černá Hora), který je třeba si nechat před odjezdem ve zdravotní pojišťovně potvrdit.

Při dlouhodobých cestách za služebními účely je třeba prostřednictvím svého zaměstnavatele požádat Českou správu sociálního zabezpečení (ČSSZ) o vystavení formuláře CZ/YU 101 o sociálním zabezpečení (Potvrzení o příslušnosti k právním předpisům o sociálním zabezpečení v souladu s ustanovením čl. 7 odst. 1 Smlouvy mezi ČR a Svazovou

republikou Jugoslávie (SRJ) o sociálním zabezpečení z 1. 12. 2002).

Výše uvedené formuláře zakládají nárok na neodkladné věcné plnění během pobytu na území Černé Hory. Pojištěnec po příjezdu do Černé Hory předloží uvedený dokument (CZ/YU 101 či CZ/YU 111) příslušné pobočce Fondu pro zdravotní pojištění Černé Hory (*Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore*) dle místa svého přechodného pobytu. Pobočka Fondu vydá pojištěnci na základě formuláře CZ/YU 111 tzv. „nemocniční list“ / *bolnički list*, se kterým se může následně nárokovat neodkladné/ou ošetření/hospitalizaci ve veřejných zdravotnických zařízeních. V případě formuláře CZ/YU 101 se vydá pojištěnci Potvrzení o právu k využívání zdravotní péče zahraničního pojištěnce i členů jeho rodiny. Za každé ošetření ve veřejném zdravotnickém zařízení se pak hradí jen spoluúčást stejně jako občan Černé Hory, ostatní náklady si vzájemně uhrazují fondy zdravotního pojištění ČR a Černé Hory.

Pokud je pacient v ČR pojištěn, potřebuje náhle neodkladnou zdravotní péči, avšak „nemocniční list“ si předtím nevybavil, veřejné zdravotnické zařízení v Černé Hoře je povinno si tento dokument ve dvojjazyčné verzi vyžádat prostřednictvím příslušné pobočky Fondu. Pokud se však nepodaří tento dokument uvedenou cestou zajistit, veřejné zdravotnické zařízení má právo požadovat úhradu od pojištěnce.

ZÚ doporučuje se před cestou **připojistit na komerčním základě**, tj. sjednat si odpovídající **cestovní pojištění**, adekvátní délce pobytu a plánovaným aktivitám. Je třeba si mj. ověřit, zda cesta nemá **sportovní charakter**, neboť takový její charakter vyžaduje u některých druhů pojištění zvláštní příplatek. Cestovní pojištění navíc kryje i další, obvykle nemalé výlohy, např. přepravu nemocného, a často umožňuje hrazení vyšších poplatků asistenční službou pojišťovny. Následná refundace ostatních poplatků je ovšem možná jen v případě, že k ošetření došlo ve smluvním zdravotnickém zařízení.

Plnění pojistného nezřídka vyžaduje okamžitou stručnou a výstižnou **telefonickou zprávu** pojišťovně v ČR na účet volaného. Vždy je žádoucí si ponechat pro další jednání s pojišťovnou veškeré účetní doklady včetně kopií receptů, RTG, CT i dalších snímků a nechat si vystavit od zdravotnického zařízení **lékařskou zprávu** se stanovenou odbornou diagnózou. Pojišťovny v ČR obvykle vyžadují její úřední či alespoň pracovní překlad.

7. Kontakty

viz následující kapitoly

Podkapitoly:

- 7.1. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 7.2. Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)
- 7.3. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)
- 7.4. Internetové informační zdroje

7.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví České republiky v Podgorici

Ambasada Republike Češke u Podgorici / Embassy of the Czech Republic in Podgorica

Partizanski put 6 A – Tološi, 81 000 Podgorica, Černá Hora

Telefon (stacionární): 00 382 (0) 20 281 103

Fax: 00 382 (0) 20 281 101

Nouzová linka – stálá konzulární pohotovost: 00 382 (0)69 33 88 00

E-mail: podgorica@embassy.mzv.cz

Web: www.mzv.cz/podgorica

úřední hodiny pro veřejnost: úterý a čtvrtek 09:00–13:00 hod.

7.2 Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)

Odbor dvoustranných ekonomických vztahů

ODEV na MZV ČR

centrála MZV: +420 22418 1111 / I. 2592 a I. 2951

web: www.mzv.cz

Teritoriální odbor na MZV ČR

centrála MZV: +420 22418 1111 / I. 2981

web: www.mzv.cz

Teritoriální odbor na MPO ČR

centrála MPO: +420 224 85 1111 / I. 2680

web: www.mpo.cz

Smluvní představitel Ministerstva průmyslu a obchodu ČR se zastoupením pro agenturu CzechTrade a CzechInvest

Izudin Gušmirović, ředitel pobočky CzechTrade v Podgorici

adresa pobočky: Studentska Lam 10 L1, 81 000 Podgorica, Černá Hora

E-mail: czech.mne@gmail.com, izudin.gusmirovic@czechtrade.cz

Stacionární tel.: +382 (0) 20 290 438

Mobil: +382 (0) 69 33 45 21

Ostatní české instituce (CzechTourism, Česká centra a další) v Černé Hoře nemají své samostatné zastoupení.

7.3 Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- Záchranka: První pomoc – 124
- Požárníci: Hasiči – 123
- Policie: Dopravní policie – 122
- Pohotovost EU – Emergency Call – 112
- Infolinky: Informace – 1181
- Informace o tel. číslech – 1180
- Nemocnice: [Klinički centar Crne Gore](#) (Ljubljanska bb, 81 000 Podgorica, tel. +382 20 412 412)
- Záchranná služba: [Urgentni centar](#) (Ljubljanska bb, 81 000 Podgorica, tel. +382 20 412 267)

7.4 Internetové informační zdroje

Instituce:

- Prezident Černé Hory [predsjednik.me](#)
- Parlament Černé Hory [skupstina.me](#)
- Vláda Černé Hory [gov.me](#) + ministerstva

Média:

- deník Pobjeda, [pobjeda.me](#)
- deník Vijesti, [vijesti.me](#)
- deník Dan, [dan.co.me](#)
- deník Dnevne novine [dnovine.me](#)
- týdeník Monitor, [monitor.co.me](#)
- informační portály: Cafe del Montenegro – CDM [cdm.me](#)
- Portal Analitika [portalanalitika.me](#)
- tisková agentura Montenegro News – MN NEWS [mnnews.net](#)

Národní turistická organizace

- Nacionalna turistička organizacija [montenegro.travel](#)
- Turistička organizacija Podgorice [podgorica.travel.me](#), [www.cernahora.net](#) a další

Doprava:

- silniční – auto-moto svaz MNE [amscg.org](#)
- letecká doprava [montenegroairports.com](#)
- autobusová přeprava [busterminal.me](#), [www.autobusni-kolodvor.com](#)
- železniční přeprava [zcg-prevoz.me](#)
- lodní/námořní přeprava [montenegrolines.net](#)

Obchodně-ekonomické informační zdroje:

- Ministerstvo financí: [mif.gov.me/ministarstvo](#)
- Ministerstvo pro ekonomiku: [mek.gov.me/ministarstvo](#)
- MIPA Černohorská agentura na podporu investic: [mipa.co.me/](#)

Další informace:

- Radnice města Podgorica: [www.podgorica.me/vazni-telefoni](#)

-
- Osnovne informacije www.podgorica.me/osnovne-informacije
 - Vazni telefoni www.cgautentik.com/index_vazni_telefoni.php